

IELTS XALQARO TEST TIZIMI VA UNING MAKTAB O'QUVCHILARIGA INGLIZ TILINI O'QITISHDAGI AHAMIYATI

D.Saydazimova

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika
universiteti, "Ingliz tili nazariyasi va metodikasi"
kafedrasi mudiri

S.Komilova

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika
universiteti, Xorijiy til va adabiyoti: ingliz tili yo'nalishi
3-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17841172>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 01-dekabr 2025 yil
Ma'qullandi: 03-dekabr 2025 yil
Nashr qilindi: 06-dekabr 2025 yil

KEYWORDS

*IELTS, CEFR, Maktab ta'limi,
kommunikativ yondashuv, tanqidiy
fikrlash, baholash standarti.*

ABSTRACT

Maqolada IELTS xalqaro test tizimining maktab o'quvchilariga ingliz tilini o'qitish jarayoniga ta'siri va ahamiyati tahlil qilinadi. IELTS va CEFR standartlari o'rtasidagi muvofiqlik ko'rib chiqiladi. Shuningdek, IELTS talablarining o'qitish metodikasiga ta'siri (kommunikativ yondashuv, tanqidiy fikrlash) asoslanadi va maktab o'quvchilarini ushbu talablarga tayyorlashdagi asosiy muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha amaliy tavsiyalar keltiriladi.

Bugungi kunda ingliz tili global muloqot tili sifatida o'zining muhim ahamiyatini yo'qotmayapti. Dunyoning 100 dan ortiq mamlakatida rasmiy yoki yarim rasmiy maqomga ega bo'lgan ingliz tili oliy ta'lim, ishga joylashish va migratsiya jarayonlarida majburiy talab sifatida qolmoqda. Aynan shu talabni qondirish maqsadida 1989-yilda British Council, IDP: IELTS Australia va Cambridge English Language Assessment tomonidan IELTS xalqaro test tizimi ishlab chiqilgan.

Jahon globallashuvi va O'zbekistonning xalqaro maydondagi faoliyatining kengayishi sharoitida ingliz tiliga bo'lgan talab strategik darajaga ko'tarildi. O'zbekiston Respublikasidagi ta'lim islohotlari, xususan, Prezident qarorlari va farmonlari bilan belgilab berilgan ingliz tilini o'qitish samaradorligini oshirish bo'yicha belgilangan vazifalar buning yorqin dalilidir. Yoshlarning yetuk mutaxassis bo'lishi, xalqaro dasturlarda (Erasmus+, Fulbright) qatnashishi va jahonning yetakchi universitetlarida o'qishi uchun tilni xalqaro standartlar darajasida bilish shart hisoblanadi.

Aynan shu nuqtada IELTS (International English Language Testing System) xalqaro test tizimi tilni bilish darajasini ob'ektiv va shaffof baholashning asosiy instrumenti sifatida maydonga chiqadi. IELTS sertifikati nafaqat xorijiy oliygohlar uchun, balki O'zbekistondagi ko'plab davlat xizmatlariga kirish, shuningdek, Oliy ta'lim muassasalariga qabul qilishdagi eng muhim imtiyoz sifatida tan olingan. Bu holat maktab o'quvchilari va ularning ota-onalarida IELTS ga erta tayyorlanishga bo'lgan motivatsiyani keskin oshirdi.

Shu sababli, maktablardagi ingliz tili o'qitish metodikasini faqatgina milliy standartlarga tayanib emas, balki xalqaro standartlarning uzviy qismi sifatida ko'rib chiqish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. O'qituvchilar bugungi kunda "IELTS o'rgatish" va "hayotiy ingliz tilini o'rgatish" o'rtasidagi muvozanatni topishga majburlar.

IELTS to'rtta asosiy ko'nikmani (Listening, Reading, Writing, Speaking) sinovdan o'tkazishga qaratilgan bo'lib, u o'quvchining faqat grammatik bilimlarini emas, balki tildan turli sharoitlarda **erkin va samarali foydalanish qobiliyatini** baholaydi. Bu test tili o'rgatishda asosiy xalqaro standart bo'lgan **CEFR** (Common European Framework of Reference for Languages) bilan uzviy bog'liqdir.

CEFR A2 dan C2 gacha bo'lgan darajalarni belgilasa, IELTS bandlari (Band Scores) ushbu darajalarga aniq mos keladi (masalan, 5.0-6.0 band B2 darajasiga mos). Bu moslik maktab o'quvchilari uchun til o'rganishda **aniq, xalqaro tan olingan maqsad** belgilashga imkon beradi.

IELTS ning baholash mezonlari (masalan, Writing uchun "Task Achievement", "Coherence and Cohesion", Speaking uchun "Fluency and Coherence") bevosita CEFR dagi kompetensiyalarni tekshirishga yo'naltirilgan.

IELTS talablarining kuchayishi maktab o'qituvchilariga kommunikativ vazifalarni kuchaytirish zaruriyatini yuklaydi:

1) Kommunikativ va vazifaga asoslangan o'qitishni rivojlantirish: IELTS topshiriqlari (ayniqsa Speaking Part 3 va Writing Task 2) o'quvchidan mavzuni keng qamrovli muhokama qilish, muammolarga yechim taklif qilish va o'z pozitsiyasini himoya qilishni talab qiladi. Bu esa darslarda diskussiya, debat va rolli o'yinlarni keng qo'llash orqali amalga oshiriladi.

2) Tanqidiy va tahliliy fikrlashni shakllantirish: IELTS Academic modulining Reading qismida va Writing Task 1 da berilgan murakkab akademik matnlarni tahlil qilish, grafik ma'lumotlarni izohlash kabi vazifalar o'quvchining faqat til bilimlarini emas, balki axborotni qayta ishlash va tanqidiy baholash qobiliyatlarini ham rivojlantiradi. Bu, maktab dasturiga fanlararo aloqalarni (CLIL) keng joriy etishni talab etadi.

3) Ko'nikmalarni integratsiyalash: IELTS tizimli yondashuvni talab qiladi, ya'ni o'quvchi bir vaqtning o'zida Listening orqali olgan ma'lumotini Writing yoki Speaking da qo'llashi lozim. Bu esa o'qituvchilardan o'quv jarayonini integratsion va kompleks asosda tashkil etishni taqozo etadi.

Maktab o'quvchilarini IELTS talablariga tayyorlashdagi asosiy muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari:

Muammolar	Yechimlar (Amaliy Tavsiyalar)
Speaking (Ravonlik va leksika): O'quvchilarda fikrni uzluksiz bayon etish va yuqori darajadagi lug'atdan foydalanishda qiyinchilik.	Time-based Tasks: Darslarda IELTS'ning aniq vaqt limitlari asosidagi mashqlardan muntazam foydalanish. So'z boyligini tematik (masalan, "Technology", "Environment") guruhlash orqali rivojlantirish.
Writing (Akademik yozuv): Esse tuzilmasini bilmaslik va rasmiy uslubni qo'llashdagi xatolar.	Modellar asosida o'qitish: Yuqori ball olgan (Band 7+) yozma ish modellarini tahlil qilish. Har bir Writing Task turi uchun aniq reja (outline) tuzishni o'rgatish.
Reading (Tez o'qish strategiyalari): Katta hajmdagi va	Strategiyalar o'rgatish: Skimming (umumiy ma'noni olish), Scanning (aniq ma'lumotni topish)

murakkab matnlarni o'zlashtirishdagi qiyinchiliklar.	va Inference (xulosa chiqarish) kabi ko'nikmalarni rivojlantirish.
O'qituvchi malakasi va resurslar: O'qituvchilarning IELTS ning baholash mezonlari (Rubrics) bilan to'liq tanishmasligi.	Malaka oshirish: O'qituvchilar uchun IELTS-specific seminarlar va treninglarni o'tkazish. Maktab kutubxonalarini autentik IELTS resurslari va darsliklari bilan ta'minlash.

Xulosa qilib aytganda IELTS xalqaro test tizimi tobora maktab o'quvchilariga ingliz tilini o'rgatishda nafaqat **talab qilinadigan hujjat**, balki **ta'lim sifatini belgilovchi mezon** bo'lib xizmat qilmoqda. U o'quvchilarni til ko'nikmalarini kompleks rivojlantirishga, tanqidiy fikrlashga va akademik muhitga tayyorlashga undaydi.

Maqolada ko'rsatilgan metodik tavsiyalarni amaliyotga joriy etish orqali maktablardagi ingliz tili ta'limining samaradorligini xalqaro standartlar darajasiga olib chiqish mumkin. Bu esa O'zbekiston yoshlarining jahon ta'lim va mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lishini ta'minlaydi.

Adabiyotlar:

- 1) O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 10-dekabrdagi "Ingliz tilini o'rganish samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4985-sonli Qarori.
- 2) O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 19-yanvardagi "Xorijiy tillarni o'rganishni takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 34-son Qarori.
- 3) Hinkel, Eli. Teaching English Grammar: Research, Theory and Practice. Routledge, 2017.
- 4) Harmer, Jeremy. The Practice of English Language Teaching. Longman, 2015.
- 5) Brown, H. Douglas. Principles of Language Learning and Teaching. Pearson Education, 2014.

